

Vedlegg 1

til Kopinors høringsuttalelse om Kulturdepartementets forslag til endringer i åndsverkloven mv. 2024

Kopinors forslag til endringer er markert med rødt og er knyttet til:

- A. Åndsverkloven
 - B. Lov om kollektiv forvaltning
 - C. Forskrift til åndsverkloven
-

A. Åndsverkloven

§ 43 Fri bruk av verk ved undervisningsvirksomhet

Et utgitt verk kan fremføres offentlig ved **undervisning**. ~~Et utgitt verk kan overføres til allmennheten til illustrasjonsformål ved undervisning. Ved fjernundervisning kan verket kun overføres i et sikkert digitalt miljø. Har opphaveren overdratt eksemplar av et kunstverk eller fotografisk verk eller er slike verk offentliggjort, kan verket fremføres offentlig og overføres til allmennheten ved undervisning.~~

Første ~~og andre~~ ledd gjelder ikke for

- a) Filmverk
- b) Scenisk fremføring av sceneverk
- ~~c) Overføring ved kringkasting~~
- ~~c)d) Fremføring og overføring innen rammen av organisert konsertvirksomhet.~~

Ved ervervsmessig undervisning gjelder denne paragrafen heller ikke for ~~a) fremføring og overføring av databaser, eller b) annen trådbunden eller trådløs overføring til allmennheten.~~

~~Fremføring og overføring i ordinær klasseromsundervisning anses å skje innenfor det private området.~~

For bruk i egen undervisning kan lærere og elever gjøre opptak av sin egen fremføring av verk. Slike opptak kan ikke brukes til andre formål. Departementet kan i forskrift bestemme at skoler og andre utdanningsinstitusjoner vederlagsfritt kan gjøre opptak av kringkastingssending for tidsforskutt bruk.

~~Avtalevilkår som innskrenker retten til bruk av verk etter denne paragrafen, kan ikke gjøres gjeldende.~~

§ 46 Avtalelisens for bruk av verk i undervisningsvirksomhet

Til bruk i egen undervisningsvirksomhet kan det fremstilles eksemplar av utgitt verk **og utgitt verk kan overføres**, når betingelsene for avtalelisens etter § 63 første ledd er oppfylt eller eksemplarfremstillingen **og overføringen** skjer etter tillatelse gitt av nemnd etter bestemmelsene i § 65 b fjerde ledd. Det kan også gjøres opptak av kringkastingssending når betingelsene for avtalelisens etter § 63 første ledd er oppfylt. Dette gjelder likevel ikke der kringkastingssendingen består av filmverk som må

oppfattes som også bestemt til annen bruk enn fremføring og overføring gjennom fjernsyn, med mindre det i sendingen bare er benyttet mindre deler av verket.

Avtalelisensen gjelder ikke dersom opphaveren overfor noen av partene i avtalen har nedlagt forbud mot slik bruk av verket eller det ellers er særlig grunn til å anta at opphaveren motsetter seg slik bruk.

Opptakssentral som er godkjent av departementet, kan til bruk i undervisningsvirksomhet gjøre opptak som nevnt i første ledd, når den oppfyller betingelsene for avtalelisens etter § 63 første ledd.

Eksemplar fremstilt med hjemmel første og ~~andre-tredje~~ ledd kan bare benyttes innenfor den undervisningsvirksomhet som omfattes av avtalen etter § 63. **Ved digital undervisning kan utdanningsinstitusjonen kun overføre verk i et sikkert digitalt miljø.**

Departementet kan gi forskrifter om oppbevaring og bruk av opptak etter første og ~~andre-tredje~~ ledd.

Forslag til ny bestemmelse:

§ 46a Bruk av verk for illustrasjonsformål ved undervisning

Er ikke egnede lisenser for bruk som nevnt i § 46 lett tilgjengelig på markedet, kan det i undervisningsvirksomhet, utelukkende til bruk for illustrasjonsformål ved undervisning, fremstilles eksemplar av utgitte verk og overføres utgitte verk, såfremt det ikke skjer i ervervsøyemed.

Bestemmelsen her gjelder bare for bruk som skjer under ansvar av en utdanningsinstitusjon, i dens lokaler eller på andre arenaer, eller gjennom sikre digitale miljøer som er tilgjengelig bare for utdanningsinstitusjonens elever eller studenter og undervisningspersonale.

Avtalevilkår som innskrenker retten til bruk av verk etter denne paragrafen, kan ikke gjøres gjeldende.

§ 47 Avtalelisens for bruk av verk i institusjoner, ervervsvirksomheter mv.

Offentlige og private institusjoner, organisasjoner og ervervsvirksomheter kan ~~til bruk innenfor sin virksomhet~~ fremstille eksemplar av utgitt verk **og overføre utgitt verk til bruk innenfor sin virksomhet**, når de oppfyller betingelsene for avtalelisens etter § 63 første ledd. På samme vilkår kan det gjøres opptak av kringkastingssending. Dette gjelder likevel ikke der kringkastingssendingen består av filmverk som må oppfattes som også bestemt til annen bruk enn fremføring og overføring gjennom fjernsyn, med mindre det i sendingen bare er benyttet mindre deler av verket.

Avtalelisensen gjelder ikke dersom opphaveren overfor noen av partene i avtalen har nedlagt forbud mot slik bruk av verket eller det ellers er særlig grunn til å anta at opphaveren motsetter seg slik bruk.

Eksemplar fremstilt med hjemmel i første ledd kan bare brukes innenfor den virksomhet som omfattes av avtalen etter § 63.

§ 49 Bruk av verk i arkiv, bibliotek, museer mv.

Departementet Kongen kan i forskrift gi regler om rett for arkiv, bibliotek, museer og undervisnings- og forskningsinstitusjoner til å fremstille eksemplar av verk for konserverings- og sikringsformål, forskningsformål og andre særskilte formål. Bestemmelsen gjelder ikke for ervervmessig bruk.

Departementet Kongen kan gi regler om at arkiv, bibliotek, museer og undervisningsinstitusjoner, ved hjelp av terminaler i egne lokaler, kan gjøre verk i

samlingene tilgjengelig for enkeltpersoner når det skjer til forskningsformål eller private studieformål.

§ 50 a Avtalelisens for bruk av verk som inngår i kulturarvinstitusjoners samlinger, men som ikke finnes i handelen

Offentlig tilgjengelige bibliotek ~~eller museumer og museer~~, arkivinstitusjoner og ~~andre bevaringsinstitusjoner med audiovisuelt innhold film- og lydarvsinstitusjoner~~ kan, når betingelsene for avtalelisens etter § 63 første ledd er oppfylt, fremstille eksemplar av verk som inngår i egne samlinger og tilgjengeliggjøre slike verk for allmennheten til ikke-ervervsmessige formål, hvis det kan antas at verkene ikke finnes tilgjengelig i handelen.

Avtalelisensen gjelder ikke dersom opphaveren overfor noen av partene i avtalen har nedlagt forbud mot slik bruk av verket eller det ellers er særlig grunn til å anta at opphaveren motsetter seg slik bruk.

~~§ 49 a~~ § 50 b Bruk av verk som ikke finnes i handelen og som inngår i kulturarvinstitusjoners samlinger, når avtalelisens ikke er tilgjengelig.

~~Finnes det ingen kollektiv forvaltningsorganisasjon som kan inngå avtale etter § 50 a med virkning etter § 63 første ledd for verk som nevnt der, kan offentlig tilgjengelige bibliotek eller museum og museer, arkivinstitusjoner og andre bevaringsinstitusjoner med audiovisuelt innhold film- og lydarvsinstitusjoner kan for overføring til allmennheten fremstille eksemplar av verk som inngår i institusjonens egne samlinger, hvis det kan antas at verkene ikke finnes tilgjengelig i handelen. Eksemplarene kan gjøres tilgjengelig for allmennheten. Verk som inngår i sett nevnt i § 50 c, kan ikke brukes etter denne bestemmelsen.~~

~~— Bruk av verk etter første ledd kan skje når følgende vilkår er oppfylt:~~

- ~~a) det ikke finnes en organisasjon som kan inngå avtale om bruk etter § 50 a,~~
- ~~b) tilgjengeliggjøringen for allmennheten skjer via nettsted som ikke drives med et ervervsmessig formål,~~
- ~~c) bruken ikke har et ervervsmessig formål og~~

~~Overføring til allmennheten kan bare skje via nettsteder som ikke drives med ervervsmessig formål, og må heller ikke på annen måte ha ervervsmessig formål. Kjente rettighetshavere skal navngis.~~

~~Første ledd gjelder ikke dersom rettighetshaveren overfor kulturarvinstitusjonen har nedlagt forbud mot slik bruk av verket eller det ellers er særlig grunn til å anta at opphaveren motsetter seg slik bruk.~~

§ 50 c Undersøkelser, registrering og andre vilkår for bruk av verk som inngår i kulturarvinstitusjoners samlinger, men som ikke finnes i handelen

Før et verk kan antas å ikke lenger være i handelen, må det i god tro gjøres en rimelig innsats for å undersøke om verket er tilgjengelig for allmenheten gjennom vanlige handelskanaler. Undersøkelsene foretas i de kilder som er relevante for den aktuelle verkstypen.

Opplysninger om ~~bruk etter § 49 a eller~~ inngåtte avtalelisenser etter § 50 a og ~~bruk etter § 50 b~~ og rettighetshaveres adgang til å nedlegge forbud mot bruken, skal formidles til Nasjonalbiblioteket, minst seks måneder før bruken kan finne sted.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføring og dokumentasjon av den rimelige innsatsen og bruk av verk som ikke lenger er i handelen, herunder om søkekilder, opplysningstiltak og dokumentasjon til Nasjonalbiblioteket.

~~§ 50 b Unntak fra avtalelisens for bruk av sett med verk som inngår i kulturarvinstitusjoners samlinger, men som ikke finnes i handelen~~

~~Bestemmelsene i § 50 a gjelder ikke~~ Unntatt fra bruk etter § 50 a og § 50 b er sett med verk som hovedsakelig består av verk med tilknytning til en stat utenfor EØS-området.

Et verk har tilknytning til en stat utenfor EØS-området når

- a) det første gang ble utgitt i et tredjeland
- b) det er kringkastet og den første sendingen har vært i et tredjeland
- c) der er et filmverk, og produsenten har sitt hovedsete eller er bosatt i et tredjeland, eller
- d) verkets opphaver er statsborger i en slik stat og det ikke kan fastslås en tilknytning etter bokstavene a til c til noen stat.

~~Første Fjerde~~ ledd gjelder likevel ikke hvis ~~den kollektive forvaltningsorganisasjonen som det inngås avtale med er avtale etter § 50 a inngås med en kollektiv forvaltningsorganisasjon~~ som er tilstrekkelig representativ etter § 63 tredje ledd for rettighetshavere i det berørte tredjelandet.

§ 50 d Definisjon av tekst- og datautvinning

Med tekst- og datautvinning menes i §§ 50 e og 50 f enhver automatisert **analytisk** metode som brukes for å analysere tekst og data i digital form for å fremskaffe informasjon.

§ 50 f Tekst- og datautvinning til forskningsformål

Forskningsinstitusjoner og kulturarvinstitusjoner som har lovlig tilgang til et verk, kan fremstille og oppbevare eksemplar av verket for tekst- og datautvinning til **deres egne vitenskapelige** forskningsformål.

Eksemplarene kan ikke brukes til andre formål enn tekst- og datautvinning til **vitenskapelige** forskningsformål, og de skal oppbevares på en sikker måte.

Bestemmelsen i første ledd er ikke til hinder for at opphaver kan iverksette forholdsmessige tiltak for å sikre integritet og sikkerhet i nettverk og databaser som inneholder verk.

Bestemmelsen i første ledd gjelder ikke for datamaskinprogrammer.

Avtalevilkår som innskrenker retten etter første ledd, kan ikke gjøres gjeldende.

§ 65 b Tvisteløsning og mekling om avtalelisens

Kommer avtale etter §§ 46, 47, 50, 50 a, ~~62-og-57, 62 og 63 andre ledd~~ ikke i stand, kan hver av partene kreve mekling av Opphavsrettsnemnda, **subsidiært hos Riksmekler**, etter regler som departementet gir i forskrift. Er partene enige om det, kan tillatelse til og vilkår for bruken fastsettes av Opphavsrettsnemnda etter reglene som er gitt i medhold av § 65. Fastsettelsen får samme virkning som avtale etter § 63 første ledd.

Er partene i avtaler etter §§ 46, 47, 50, 50 a, ~~62-og-57, 62 og 63 andre ledd~~ enige om det, kan tvist om tolkningen av avtalen på bindende måte avgjøres av Opphavsrettsnemnda etter reglene som er gitt i medhold av § 65.

Kommer avtale med kringkastingsforetak om adgang til å gjøre opptak av foretakets sendinger for slik bruk som omfattes av §§ 46 eller 47 ikke i stand, gjelder bestemmelsen i første ledd første og andre punktum tilsvarende. Ved tvist om tolkning av slik avtale får bestemmelsen i andre ledd tilsvarende anvendelse.

Kommer avtale etter § 46 ikke i stand etter at mekling etter første ledd er gjennomført, kan hver av partene kreve at tillatelse til og vilkår for eksemplarframstilling **og overføring** etter § 46 på bindende måte avgjøres av Opphavsrettsnemnda etter

reglene som er gitt i medhold av § 65. Nemndsavgjørelsen får samme virkning som avtale etter § 63 første ledd.

§ 100 Adgangen til bruk av verk når effektive tekniske beskyttelsessystemer er anvendt

Rettighetshavere skal påse at den som har lovlig tilgang til et vernet verk, uten hinder av effektive tekniske beskyttelsessystemer kan gjøre bruk av verket, herunder fremstille nye eksemplarer, i henhold til §§ 32 til 34, 40, 43, 45, 46 a, 48, 49, 50 f, 55, 56, 56 a og 58

Dersom en rettighetshaver etter begjæring fra en berettiget etter bestemmelsene ovenfor ikke gir tilgang som nevnt i første ledd, kan rettighetshaveren etter begjæring fra den berettigede pålegges å gi slike opplysninger eller annen bistand som er nødvendig for å muliggjøre bruk av verket i samsvar med formålet. Begjæringen rettes til en nemnd opprettet av departementet etter forskrift som departementet kan gi. Nemnda kan i tillegg til pålegg som nevnt, bestemme at berettiget etter de nevnte bestemmelsene uten hinder av § 99 kan omgå anvendte tekniske beskyttelsessystemer dersom rettighetshaver ikke overholder den fristen nemnda setter for å etterkomme pålegget.

Eksemplarer av verk som faller inn under lov 9. juni 1989 nr. 32 om avleveringsplikt for allment tilgjengelige dokument, skal likevel alltid utstyres med nødvendig informasjon til at omgåelse av tekniske beskyttelsessystemer for lovlig eksemplarfremstilling, er mulig.

Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder ikke der vernet verk på avtalte vilkår ved overføring stilles til rådighet for allmennheten på en slik måte at den enkelte selv kan velge tid og sted for tilgang til verket. Bestemmelsen i første punktum gjelder ikke for bruk etter § ~~43 første ledd~~ 46 a og § 49, jf. forskriften §§ 1 til 3, og § 50 f.

§ 115 b Grensekryssende bruk av verk i undervisning

Når lærere og elever ved en utdanningsinstitusjon etablert i Norge bruker verk og arbeider etter §§ ~~43 andre ledd og~~ 46 og 46 a via sikre digitale miljøer, anses bruken for å finne sted i Norge.

§ 115 c Grensekryssende bruk av verk som ikke lenger er i handelen

Når et offentlig tilgjengelig bibliotek eller museum, en arkivinstitusjon eller ~~en annen bevaringsinstitusjon med audiovisuelt innhold~~ film- og lydarsinstitusjoner etablert i Norge bruker verk og arbeider etter §§ ~~49 a og~~ 50 a og 50 b, anses bruken for å finne sted i Norge.

B. Lov om kollektiv forvaltning

§ 26 Avtaleforhandlinger om lisens

Kollektive forvaltningsorganisasjoner og brukere skal forhandle om lisensiering av rettigheter i god tro, og de skal gi hverandre opplysninger som er nødvendige for forhandlingene.

Dersom partene er enige om det, kan Opphavsrettsnemnda mekle etter reglene som er gitt i medhold av åndsverkloven § 65 i avtaleforhandlinger om lisensvilkår etter § 28. *Mekling i forhandlinger om avtalelisens som omfattes av åndsverkloven § 65 b, kan hver av partene kreve etter reglene der.*

§ 28 Lisensvilkår mv.

Lisensvilkårene skal baseres på objektive og ikke-diskriminerende kriterier. ~~Vederlaget for tillatt bruk skal være rimelig. Rettighetshaverne skal få et rimelig vederlag for tillatt bruk. I vurderingen av om vederlaget er rimelig~~ Ved fastsettelse av tariffene skal det blant annet legges vekt på om ~~tariffene de~~ står i et rimelig forhold til brukens økonomiske ~~handels~~verdi, både med hensyn til arten og omfanget av bruken, og den økonomiske verdien av tjenesten som den kollektive forvaltningsorganisasjonen leverer. En kollektiv forvaltningsorganisasjon skal informere brukere om kriteriene som er brukt for å fastsette tariffene.

Forslag til endring av tittelen på kapittel 7 i lov om kollektiv forvaltning:

~~Organisasjonens forhold~~ Forholdet til brukerne

§ 53 ~~Twister om Prøving av foreslåtte lisensvilkår~~

Brukere kan ~~uten hinder av tvisteloven § 1-3 reise sak for domstolene om prøving av om kollektive forvaltningsorganisasjoners forslag til lisensvilkår be~~ Opphavsrettsnemnda ~~prøve om lisensvilkår de er tilbudt av kollektive forvaltningsorganisasjoner er i samsvar med kravene i § 28, etter regler departementet gir i forskrift med hjemmel i åndsverkloven § 65.~~

C. Forskrift til åndsverkloven

§ 4 strykes:

~~Departementet kan gi undervisnings- og forskningsinstitusjoner tillatelse til å fremstille eksemplarer av åndsverk for forskningsformål, også i andre format enn originaleksemplaret.~~

~~Nasjonalbiblioteket kan fremstille eksemplarer av åndsverk i sine samlinger som grunnlag for språklige korpuser for forskningsformål, også i andre format enn originaleksemplaret. Dette gjelder også for åndsverk som er omfattet av pliktavleveringslova.~~

§ Y2 Mekling i ~~avtaleforhandlinger om bruk av verk i henhold til avtale som medfører avtalelisens etter åndsverkloven §§ 46, 47, 50, 50 a, 57, og 62 eller 63 annet ledd, jf. §§ 63 og 65 b~~

Ved forhandlinger om avtale i medhold av åndsverkloven §§ 46, 47, 50, 50 a, 57, ~~og 62 eller 63 annet ledd~~, jf. ~~§§ 63 og 65 b~~, har hver av partene rett til å kreve mekling ~~av hos~~ Opphavsrettsnemnda dersom den ene part ikke etterkommer krav fra den annen part om å oppta forhandlinger om avtale som nevnt, eller dersom slike forhandlinger ikke fører til enighet. Bestemmelsene om mekling i avtalelisensforhandlinger gjelder tilsvarende for forhandlinger om samtidig og uendret videresending av kringkastingssending til allmennheten mellom kringkastingsforetak og den som videresender.

Ved mekling som gjelder forhandlinger om samtidig og uendret videresending av kringkastingssending til allmennheten anses forslag fremsatt av mekleren som akseptert med mindre noen av partene kommer med innvendinger innen tre måneder. ~~Under mekling på dette området får bestemmelsene om avstemning over meklingsforslag i lov om offentlige tjenestetvister § 17 fjerde ledd og § 18 første ledd og andre ledd første punktum, tilsvarende anvendelse. Bestemmelsene om avstemning over meklingsforslag i tjenestetvistloven § 17 tredje ledd og § 18 første ledd og andre ledd første punktum kommer ikke til anvendelse. For øvrig gjelder bestemmelsene i § X7.~~

Forslag til nytt kapittel Z i forskrift til åndsverkloven:

Kapittel Z – Mekling hos Riksmekleren

§ Z1 Mekling i forhandlinger om avtale som medfører avtalelisens etter åndsverkloven §§ 46, 47, 50, 50 a, 57, 62 og 63 annet ledd, jf. §§ 63 og 65 b

Ved forhandlinger om avtale i medhold av åndsverkloven §§ 46, 47, 50, 50 a, 57, 62 eller 63 annet ledd, jf. §§ 63 og 65 b, har hver av partene rett til å kreve mekling hos Riksmekleren dersom den ene part ikke etterkommer krav fra den annen part om å oppta forhandlinger om avtale som nevnt, eller dersom slike forhandlinger ikke fører til enighet, forutsatt at ingen av partene har krevet mekling hos Opphavsrettsnemnda iht. § Y2.

Meklingen skal begynne innen 14 dager etter at krav er kommet inn til Riksmekleren. Meklingen ledes av Riksmekleren eller av en særskilt mekler tilknyttet Riksmeklerens kontor, som oppnevnes av Kongen.

For behandlingen hos Riksmekleren gjelder bestemmelsene i § X7 andre og tredje ledd.

Kommer forlik i stand, skal avtale i samsvar med det opprettes under medvirkning av mekleren og undertegnes av partene eller deres representanter

Ved mekling som gjelder forhandlinger om samtidig og uendret videresending av kringkastingssending til allmennheten anses forslag fremsatt av mekleren som akseptert med mindre noen av partene kommer med innvendinger innen tre måneder. Bestemmelsene om avstemning over meklingsforslag i tjenestetvistloven § 17 tredje ledd og § 18 første ledd og andre ledd første punktum kommer ikke til anvendelse.